

دوفصلنامه مکانیک سیالات و آبرودینامیک

جلد ١٣، شماره ١، بهار و تابستان ١٤٠٣، صفحه ١ الي ١٢ شاپا الکترونیکی: ۸۱۱۱-۲۹۸۰ شاپا چاپی: ۳۲۷۸-۲۳۲۲

علمی – پژوهشی

Experimental investigation of the effect of DBD plasma actuator and boundary layer on the axial compressor cascade performance H. Eshraghi* ២ R. Khoshkhoo M. Mani

S. Mohammadi Sahebdivan

Amirkabir University of Technology, Tehran, Iran (Received:2024/03/31, Revised: 2024/05/29, Accepted: 2024/06/23, Published: 2024/07/22) DOR: https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223278.1403.13.1.6.2

ABSTRACT

The DBD Plasma actuator consists of two electrodes which exert the body force resulting from the electrical excitation and is used as a tool for active flow separation control. In the current research, the control of flow separation in a linear cascade of axial compressor blades has been experimentally investigated using a DBD plasma actuator and boundary layer suction. The experimental results show that using the DBD plasma actuator in the chord position of 30%, leads to 31% decrease in the energy dissipation, and also improves the performance of the compressor cascade blades. Likewise, applying the DBD plasma actuator in the velocity of 10 m/s results in the decrement of 19.1% in total pressure loss parameter. Also, utilizing the boundary layer suction device in the same velocity, leads in elimination of low energy part of the flow, and then decreases the total pressure loss parameter up to 14%. The performance of the linear axial compressor cascade blades using a DBD plasma actuator and boundary layer suction has been investigated and reported.

Keywords: Axial Compressor- Cascade-Plasma-Dielectric Barrier Discharge (DBD) Actuator- Boundary Layer-Flow Separation

مطالعه تجربی تأثیر عملگر پلاسمای DBD و مکش لایهمرزی بر روی عملکرد **کسکید کمپرسور محوری** روح اله خوشخو^{۲ ها} محمودمانی ^۳ سجاد محمدی صاحبدیوان ۱ حمزہ اشراقے ،** دانشگاه صنعتی امیرکبیر، تهران، ایران (دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۱۲، بازنگری: ۱۴۰۳/۰۳/۰۹، پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۰۳، انتشار: ۱۴۰۳/۰۵/۱۱

چکیدہ

عملگر پلاسمای تخلیه سد دیالکتریک از دو الکترود تشکیل شده که نیروی حجمی حاصل از اعمال ولتاژ الکتریکی به دو سر آن، بهعنوان ابزار کنترل فعال جریان به کار گرفته می شود. در یژوهش حاضر، کنترل جدایش جریان در یک کسکید کمیرسور محوری به وسیله عملگر پلاسما و مکش لایهمرزی بهصورت تجربی مطالعه شده است. نتایج تجربی نشان میدهد استفاده از عملگر پلاسما در موقعیت ۳۰ درصد از طول وتر پره، منجر به کاهش ۳۱ درصدی اتلاف انرژی و بهبود عملکرد کسکید کمپرسور خواهد شد. همچنین عملگر پلاسما در سرعت ۱۰ متر بر ثانیه، باعث کاهش ۱۹/۱درصدی افت فشار کل می شود. نتایج حاصل از تحقیق نشان می دهد که استفاده از مکش لایه مرزی با حذف جریان کمانرژی از سیستم میتواند در سرعت ۱۰ متر بر ثانیه به میزان ۱۴ درصد افت فشار کل را کاهش دهد. همچنین عملکرد کسکید کمپرسور در استفاده عملگر پلاسما و مکش لابهمرزی بهصورت هم زمان و با تغییر توان مکش لابهمرزی بررسی و گزارش شده است. **واژههای کلیدی:** کمپرسور محوری، کسکید، پلاسما، عملگر تخلیه سد دیالکتریک، لایهمرزی، جدایش جریان

sjj.mohammadi@gmail.com - کارشناسی ارشد: r.khoshkhoo@aut.ac.ir: استاديا, -۲ mani@aut.ac.ir -۳ eshraghi@aut.ac.ir :- دکتری(نویسنده پاسخگو) This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license. \odot Publisher: Imam Hussein University

(C) Authors

۱– مقدمه

یکی از حوزههای تحقیقاتی در طراحی ماشینهای دوار، تلاش بر تأمین بهبود عملکرد آیرودینامیکی (بدون تحمیل اتلاف بیشتر و با حفظ حاشیه ناپایداری) بوده که این موضوع منجر به افزایش نسبت فشار در تعداد طبقات کمتر وبا صرف توان کمتر می گردد. در سال های اخیر، پژوهشهای بسیاری در زمینه کنترل جدایش جریان در پرههای کمپرسور محوری صورت گرفته است که هرکدام از آن ها، دارای مزایا و معایبی هستند. اهمیت استفاده از روشهای کنترل جدایش به دلیل کاهش کنترل جدایش گوشه در پره، کاهش یا حذف جریان نشتی در نوک پره به علت جلوگیری از واماندگی دورانی و بالابردن حاشیه ناپایداری در نمودار عملکردی کمپرسور بهمنظور بالابردن نسبت فشار کل می باشد و همچنین استفاده از آن به منظور کاهش افت فشار کل و بهبود افزایش ضریب فشار استاتیک در ردیف پرههای استاتور است. یکی از راهکارهای دستیابی به این هدف، استفاده از عملگرهای پلاسما DBD بر روی كسكيد كمپرسور بوده كه يك روش كنترل فعال لايهمرزى تلقی می گردد. بدین منظور، انواع موقعیت های مختلف عملگرهای پلاسما روی پره میانی کسکید قرار داده شده است تا میزان تأثیر این عملگرها بر عملکرد آیرودینامیکی کسکید کمیرسور بررسی شود. تاکنون تحقیقات گستردهای بهمنظور مطالعه و بررسی مشخصههای مختلف استفاده از عملگرهای پلاسما بر روی کسکید ماشینهای دوار انجام شده است. سيد شمس طالقاني و همكاران [۱]به مطالعه تجربی اثر به کارگیری عملگر پلاسما بر روی عملکرد واماندگی ایرفویل NACA-0012 پرداخته و با تأمین نیروی حجمی ناشی از تحریک الکتریکی، ضمن کنترل جدایش جریان پس از بروز واماندگی، افزایش ۱۴ درصدی ضریب نیروی برآی ایرفویل متقارن را گزارش نمودند. لی گانگ و همکاران[۲] بهمنظور افزایش محدوده و گسترهٔ پایداری در کمپرسورها و انرژیدادن به جریان نشتی روی نوک پره، با استفاده از عملگرهای پلاسما تلاش کردند. نتایج نشان داد که استفاده از عملگر پلاسما ناپایا در پوسته حول پره کمپرسور - شکل ۱- سبب بهبود محدوده پایداری کمپرسور از ۱۵۰۰ تا ۲۴۰۰ دور در دقیقه میشود، همچنین جت القايى توليدشده توسط عملكر پلاسما با اضافه كردن مومنتوم به سیال تأثیر قابلتوجهی روی ناحیه نوک پره

یعنی حدفاصل نوک پره تا پوسته می گذارد و سبب حذف جریان در فاصله بالایی پره و بهبود ناحیه واماندگی می شود. آزمایش برای سرعتهای متفاوت ارائه شد و ثابت شد که عملگرهای پلاسما می تواند برای سرعتهای متفاوت، حاشیه واماندگی را بهبود دهد.

شکل (۱): شماتیک **قرارگیری** عملگر پلاسما روی پوسته به منظور حذف گردابه ریزشی [۲]

ناپایداریهای آیرودینامیکی در تشکیل واماندگی دوار و پدیده سرج که فاکتورهای محدودکننده در محفظه کمپرسور و گسترش توربینها گازی مدرن هستند، دخالت دارند. واماندگی چرخشی یک ناپایداری بهخوبی شناخته شده است و همین طور جریان جرمی عبوری از کمپرسور را در سرعت چرخشی ثابت، کاهش میدهد و باعث یک افت در نسبت فشار می شود. واماندگی چرخشی، اغلب یک ناپایداری شدید آیرودینامیکی را به شکل سرج ایجاد میکند. پدیده سرج یک جریان محوری نوسانی است که بسته به شدت آن می تواند باعث جریان برگشتی عبوری از موتور شود و همچنین باعث افت شدید در توان موتور و بهعلاوه خطرات مکانیکی خواهد شد. صدوقی و همکاران [۳] بهمنظور کنترل ناپایداری در یک کمپرسور گذر صوت و کنترل جریان نشتی پره از چندین عملگرهای پلاسما استفاده کردند که میتواند جت القایی با سرعت بالایی را در جریان ساکن، در آزمایشگاه تولید کنند که باعث حذف موفقیت آمیز ناحیه واماندگی، در کمپرسورهای گذر صوت می شود. اشرفی و همکاران[۴] به بررسی تأخیر بر روی واماندگی چرخشی در کمپرسورهای محوری و شعاعی پرداختند. نتایج استفاده از شبیهسازی با استفاده از عملگر پلاسما نشان داد که در هر دو کمپرسور، عملگر پلاسما سبب تأخیر در شروع واماندگی بهوسیلهٔ القای جریان نشتی

¹ Surge

نوک پره به مسیر جریان عبوری از روی پره خواهد شد. لو و همکاران[۵] به بررسی عددی تأثیر ایجاد حفره و موقعیت آن بر کنترل جریان بر روی یک ردیف کسکید کمپرسور محوری پرداختند. جریان به صورت تراکم پذیر در ماخ ۰/۷ در نظر گرفته شد. نتایج این تحقیق نشان داد که استفاده از حفره در ۳۲-۱۰ درصد طول وتر، میزان افت فشار استاتیک را تـا ۱۸/۸ درصـد مـیتوانـد کـاهش مـیدهـد. کـدیور و همکاران[۶ و۷] به بررسی عددی تـأثیر عملگـر پلاسـما بـر کنترل جدایش جریان بر روی ردیف کسکید کمپرسور محوری پرداختند. این مطالعه به بررسی جریان تراکمنایـذیر در رینولدز پایین پرداخته و با اعمال یک عملگر بر روی سطح مكش، به این نتیجه رسیدند كه با افزایش ولتاژ عملگر پلاسما، عملکرد آن بهصورت توانی افزایش می یابد. ستوده و خوشخو [۸] طی یک مطالعه عـددی دوبعـدی و تراکم پذیر بر روی کسکید پره کمپرسور جریان محوری و اعمال عملگر پلاسما باهدف كنترل جدايش بر روى استاتور، به این نتیجه رسیدند که در زوایای برخورد مثبت، به کارگیری عملگر پلاسما بر ناحیه جدایش گوشه مؤثرتر بوده، نیز در زوایای برخورد منفی، به کار گیری عملگر پلاسما بر سطح پوسته، همچنین جریان عبوری از سطح فشار به سمت سطح مکش مؤثرتر است. در صورت استفاده همزمان از عملگر پلاسما بر روی پره و پوسته در زوایای برخورد صفر و ۴-، میتواند به ترتیب منجر به کاهش ۱۲/۵ و ۲۲ درصدی ضریب افت فشار کل گردد.

وانگ و همکاران[۹] به بررسی عددی تأثیر عملگر پلاسما نانوثانیهای بر کنترل جدایش جریان بر روی کسکید کمپرسور مافوقصوت پرداختند. نتایج حاصل از تحقیق نشان میدهد که با استفاده از عملگر پلاسمای نانوثانیهای بر روی کسکید یک کمپرسور مافوقصوت، علاوه بر کاهش افت فشار کل، محل ایجاد شوک را نیز می وان به تعویق انداخت. وانگ و همکاران در پژوهش دیگری [۱۰] به بررسی عددی تأثیر استفاده از عملگر پلاسمای نانوثانیهای بررسی عددی تأثیر استفاده از عملگر پلاسمای نانوثانیهای ایراسی عددی تأثیر استفاده از عملگر پلاسمای نانوثانیهای از عملگر پلاسمای نانوثانیهای، علاوه بر به عقب انداختن جدایش جریان، می تواند بر جلوگیری از ناپایداری جریان ناشی از جدایش جریان تأثیر گذار باشد. وزیری و همکاران

عملک رد آیرودین امیکی ایرفویل متقارن NACA-0012 پرداخته؛ نتیجه پژوهش افزایش قابل توجه بازده آیرودینامیکی ایرفویل متقارن را در زوایای حمله بالاتر از ۸ درجه را نشان داد.

مطالعه حاضر، به بررسی تجربی و آزمایشگاهی کنترل جدایش جریان در یک کسکید خطی پره کمپرسور محوری پرداخته که طی آن تأثیر عملگر پلاسما و مکش لایهمرزی بر کنترل جریان، در حضور عملگر پلاسما و بدون آن، در موقعیت، ولتاژ، فرکانس و سرعتهای مختلف، و همچنین تأثیر مکش لایهمرزی در میزان مکشهای مختلف، بهصورت جداگانه و هم زمان بر روی پارامترهای عملکردی پره بررسی شده است.

۲- آزمون تجربی

سکوی آزمون کسکید خطی موجود در آزمایشگاه دانا، دانشگاه صنعتی امیرکبیر برای تحقیقات در مورد پرههای توربوماشین در رژیم جریان فروصوتی طراحی شده است. این سکو، شامل یک دیفیوزر با زاویه باز، یک محفظه آرام کننده، یک فضای انقباض یا تراکم، یک فضای ورودی و یک فضای مربوط به تست با سیستم مکش لایهمرزی است. سکوی آزمون در شکل ۲ نشان داده شده است و نیز مشخصات فنی و ابعاد سکوی آزمون در جدول ۱ ارائه گردیده است.

شکل (۲). نمایی از سکوی آزمون کسکید خطی آزمایشگاه دانا به همراه سیستم مکش لایهمرزی

کسکید خطی	تونل باد	کلی	فنى	مشخصات	.(1)	جدول
	1;1	گاه د	مادش	·Ĩ		

۶۰ متر بر ثانیه	حداکثر سرعت در مقطع آزمایش		
مدار باز دمشی	نوع تونل		
۱۳ در ۷۴ سانتیمتر	ابعاد مقطع آزمايش		
۹۶۲/۰مترمربع	سطح مقطع آزمايش		
۸ کیلوگرم بر ثانیه	حداکثر دبی جرم		
۷ عدد	تعداد پرههای مقطع آزمایش		

در مقطع آزمون، ۷ عدد پره بین دو صفحه نصب شده و کل مجموعه جهت تنظیم زاویه حمله و تناسب با شرایط طراحی یا عدم طراحی قابل چرخش است. این چرخش از صفر تا ۵۲ درجه در دو جهت مثبت و منفی میتواند متغیر باشد. دو دیواره موسوم به دیوارهای انتهایی در بالا و پایین برای مکش لایهمرزی و دو دیواره موسوم به دیوارههای کناری که قسمت تست را تشکیل میدهند و پرهها روی آنها نصب میشوند.

پره مورداستفاده پرهٔ دوبعدی ایرفویل NACA-9512 میباشد. در شکل ۳ نمای سهبعدی از پره مورداستفاده قابل مشاهده است. پره مورد بررسی با استفاده از پرینتر سهبعدی بادقت ۱۰۰ میکرون ساخته شده و مجراهای اندازه گیری فشار با استفاده از لوله مسی آببندی شده و به بیرون منتقل شده است. سوراخهای اندازه گیری فشار در فواصل ۰/۱، ۲/۰، ۳/۰، ۵/۰، ۶/۰، ۱/۰ از نوک پره و در وسط پهنای پره قرار گرفتهاند.

شکل (۳): نمایی سه بعدی از ایرفویل مورد آزمایش ناکا ۹۵۱۲

سیستم مکش لایهمرزی سکو شامل یک سیستم از نوع مکش توزیع شده در دو جهت است. این سیستم مکش شامل یک فن باقدرت ۱/۱ کیلووات و کانال ها و ۱۴ دمپر دستی است که به محفظه مکش متصل هستند. دمپرهای دستی برای مکش توزیع شده در راستای لبه حمله پرهها در نظر گرفته شدهاند. محفظه مکش بهعنوان عضو دیگری از سیستم مکش از جنس همان دیوارههای کناری یعنی پلکسی گلس طراحی شده و به آن ها پیچ شده است. داخل محفظه مکش پنج شیر است که با طراحی خاصی قرار گرفته است. این شیرها برای کنترل مکش در جهت جریان در نظر گرفته شده است. در جدول ۲، مشخصات فن مکش و موتور آن و همچنین در شکل ۴ نمایی از این فن مشاهده می شود.

جدول (۲): مشخصات فن مکش کسکید خطی آزمایشگاه

دانا دانشگاه صنعتی امیر کبیر و موتور ان			
۱/۱ کیلووات	قدرت موتور فن		
۱۵۰۰ مترمکعب بر ساعت	دبی فن در نقطهٔ طراحی		
جريان شعاعي	نوع فن		

شکل (۴): سیستم مکش لایهمرزی در سکوی تست کسکید خطی

در مسیر جریان مکش لایهمرزی کسکید خطی آزمایشگاه دانا دانشگاه امیرکبیر ابتدا جریان لایهمرزی دیواره مکیده شده، سیس جریان بعد از عبور از توریها داخل محفظهٔ مکش میشوند و با عبور از ۵ عدد شیر دستی (مکش توزیع شده در جهت جریان) به داخل یکی از هفتسوراخ با قطر ۸ سانتیمتر روی محفظه مکش میروند که با لولههایی از جنس پیویسی با قطر ده سانتیمتر به داخل دمپرهای دستی میروند. این دمپرها ۱۴ عدد بوده که هفتها متعلق به یکی از دیوارههای مکش است و هفتتای دیگر مربوط به مکش در راستای لبه حمله پرهها میباشند. باید اشاره شود که سوراخهای مکش روی محفظه مکش هستند و روبهرو به لبه حمله پرهها قرار دارند تا لایهمرزی بهتر مکیده شود، چرا که لایهمرزی به علت وجود فشار سکون در مقابل لبهٔ حمله یرهها در آن ناحیه ذکر شده ضخامت بیشتری دارد. در ادامه هر دو دمپر دستی مربوط به سوراخهای مکش دو دیوارهای کناری روبهروی هم داخل یک دوراهی شده و این دو جریان با هم ترکیب میشوند. سپس این هفت عـدد دوراهـی بـه یـک محفظـهٔ همگرایـی جریان متصل شده و همهٔ جریان ها پس از عبور از محفظه همگرا به یک لولهٔ اصلی وارد می شوند. این لوله به طول ۱/۵ متر و قطر ۲۰ سانتیمتر در نظر گرفته شده است تا جریان

خالی از گردابه و توسعهیافته گردد و سپس بتوان در میانه آن فشار یا سرعت را اندازه گرفت. در انتهای مسیر یک دمپر برای کنترل جریان اصلی فن موجود است و با به کارگیری آن میتوان جریان جرمی را تغییر داد. این جریان به یک دوراهی متصل میشود و دوراهی به ورودی اصلی فن مکش اتصال دارد و در سر دیگر دوراهی یک دمپر دیگر برای کنترل میزان کنارگذر وجود دارد. چون کنترل دبی فن با دمپر صورت میگیرد، کنترل جریان روی منحنی عملکرد فن صورت میپذیرد؛ لذا با کنترل جریان کنارگذر، به نقاط موردنظر دسترسی پیدا میشود. دوراهی و این دو دمپر نمای کلی از سیستم مکش و شیرهای کنترل جریان و مشاهده میشود. تنظیمات دمپرهای دستی در هر دو جهت مشاهده میشود. تنظیمات سیستم کنترل مکش در جهت لبهٔ حمله در جدول ۳ ارائه شده است.

شکل (۵): نمای کلی از سیستم مکش

شکل (۶): شیرهای کنترل جریان

شکل (۷): دمپرهای دستی در زوایای مختلف

رل مکش در جهت پرهها	سیستم کن	تنظيمات	جدول(۳):
ستى[١٢]	دمپرهای	با همان	

شمارهٔ دمپرهای دیوارهٔ کناری سمت راست	درصد باز بودن	شمارهٔ دمپرهای دیوارهٔ کناری سمت چپ	درصد باز بودن
R1	۸γ/۵	L1	۱۲/۵
R2	•	L2	۱۲/۵
R3	۳۷/۵	L3	۵۰
R4	۳۷/۵	L4	۵۰
R5	۳٧/۵	L5	۵۰
R6	•	L6	۱۲/۵
R7	•	L7	۱۲/۵

در این سکوی آزمون، وسایل اندازه گیری مختلفی استفاده شده است که به شرح ذیل میباشند. این سیستمها شامل لوله پیتوت و سرعتسنج MP 120 MP سنسورهای فشار ۱۲/۵ و ۲۵ میلی بار و نیز ریک فشاری میباشد. برای اندازه گیری ویژگیهای خروجی جریان در کسکید از ریک فشاری با ۳۱ مجرای اندازه گیری فشار به طول ۱۶ سانتیمتر استفاده شده است که ۲۷ کانال از ۳۱ کانال به منظور اندازه گیری فشار کل و ۴ کانال دیگر مربوط به اندازه گیری فشار استایک است. ریک فشاری دقیقاً بهاندازه گیری فشار استایک است. میانی کسکید که اندازه گیری ها روی آن انجام می گیرد نصب شده است که تصویر آن در شکل ۸ قابل مشاهده است.

شکل (۸): نمایی از ریک فشاری در حالت نصب روی سکوی کسکید آزمایشگاه دانا دانشگاه صنعتی امیرکبیر

جعبه سنسور فشار ۸۰ کاناله استفاده شده در پژوهش جاری، شامل دو بخش ابزاردقیق و سیستم دادهبرداری است که بهصورت مجتمع درون یک بسته طراحی و جانمایی شده است. مشخصات کلی سنسورهای به کاررفته دربسته در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول (۴): مشخصات سنسورهای فشار

, ,	0,
۸۰ عدد	تعداد سنسور
۱۰-5 to +5 bar عدد	
۱۰-12.5 to +12.5 mbar عدد	
۲۸-25 to +25 bar	بازه عملكرد
۳۰-69 to +69 mbar عدد	
۲۰- تا ۸۵ درجه سانتیگراد	دمای کاری
5 Vdc	ولتاژ تغذيه
675 Mbar تا 850 mbar	اضافه فشار
1000 Mbar تا 1350 Mbar	فشار ترکیدگی
Honeywell	برند
۰ تا ۴۵ درجه سانتیگراد	دمای کاری سنسور
National Instrument (NI)	تحت ليسانس

۳- تجهيزات توليد و نظارت پلاسما

شکل ۹، نمایی از قسمتهای مختلف منبع تغذیه پلاسمای مورداستفاده نشاندادهشده است. مشخصات اسمی منبع تغذیه پلاسمای استفادهشده در این پروژه، به شرح زیر است:

- منبع تغذیه جریان متناوب HVAC (ماکزیمم ولتاژ اعمالی تا 80 لیک تاپیک)
- شکل موج سیگنال حامل از نوع موج سینوسی
 (ماکزیمم فرکانس حامل تا kHz) 30
- ماكزيمم فركانس تحريك تا Hz 1000 (با توانايى تنظيم سيكل وظيفه)
 - ماكزيمم توان الكتريكي خروجي تا w 1000.

این دستگاه شامل سه قسمت تنظیمات فرکانس و سیکل وظیفه، تنظیم و تبدیل ولتاژ، و تولیدکننده ولتاژ بالا میباشد. هر سه قسمت از طریق کابلهای مخصوص و ولتاژ بالا به یکدیگر متصل شدهاند.

قسمت تولیدکننده ولتاژ بالا از طریق کابل ولتاژ بالا و کابل زمین به ترتیب به دو سر الکترودهای آشکار و نهان عملگر پلاسما متصل میشود. سر دیگر این کابلها به دستگاه تولیدکننده ولتاژ متصل میشود. بهمنظور افزایش ایمنی، کابل تخلیه بار الکتریکی را به اتصال زمین متصل شده است. برای اندازهگیری ولتاژ پیک - پیک خروجی اسیلوسکوپ به خروجی که بر روی تولیدکننده ولتاژ بالا

تعبيه شده است، متصل می گردد. برای به دست آوردن ولتاژ بالا باید ولتاژ خوانده شده از خروجی اسیلوسکوپ را در ۳۰۰۰ ضرب کرد. مقدار ولتاژ موردنظر بهوسیله دستگاه تبديل و تنظيم ولتاژ قابل تغيير مىباشد. اين ولتاژ باتوجهبه توانایی عملگر تا مقدار ۷۰ کیلوولت قابل تغییر میاشد. جعبه كنترل منبع تغذيه داراى ابزار كنترلى جهت تنظيم فركانس اعمالي، فركانس تحريك، و همچنين سيكل وظيفه میباشد. به علاوه، دارای خروجی اسیلوسکوپ یا مولتیمتر برای اندازه گیری فرکانس اعمالی نیز میابشد. بازه تغییر فرکانس از ۵ کیلوهرتز تا ۳۰ کیلوهرتز میاشد. در این آزمایش فرکانس تحریک و سیکل وظیفه در حالت حداکثری خودتنظیم شدهاند. برای ایجاد سازگاری الكترومغناطيس و در واقع به حداقل رساندن تأثيرات ناخواسته و تداخلات الكترومغناطيس ناشى از عملكرد منبع تغذيبه ولتاث بالاروى ساير ابزار و تجهيزات الكتريكي مخصوصاً تجهیزات اندازه گیری و دادهبرداری، از کابل های دارای پوشش محافظ الکتریکی و همچنین ملاحظات تطبیق امپدانسی در طراحی منبع تغذیه استفاده شده است. همچنین حداکثر فاصله بین منبع تغذیه و ابزارهای اندازه-گیری تست مدنظر قرار گرفته است.

(الف) (ب) (ج) (ج) شكل (٩): مجموعه منبع تغذيه ولتاژ بالا: الف) جعبه توليدكننده ولتاژ بالا، ب) جعبه تنظيم و تبديل ولتاژ اعمالي، ج) جعبه كنترل منبع تغذيه

۴- بررسی تکرارپذیری و عدم قطعیت

در این بخش، به بررسی عدم قطعیت تجهیزات اندازه گیری پرداخته شده است که در جدول ۵ محدوده عدم قطعیت دستگاههای سرعتسنج و سنسورهای فشار بیان شده است. تکرارپذیری در آزمایشهای فشاری به طور مکرر انجام شد و نتایج آزمایشهای تکراری به طور تقریباً دقیق باهم برابر شدند که می تواند به دلیل دقت بسیار بالای سنسورهای فشار و عدم ایجاد نویز به وسیله منبع تغذیه پلاسما باشد. در شکل ۱۰، نمونه ای از تکرار نتایج آزمایشگاهی ارائه شده

است. همانگونه که مشاهده میشود، میزان دقت نتایج تجربی در حد قابل قبولی میباشد.

عدم قطعیت نسبی	عدم قطعيت مطلق	پارامترها
±4.3%	$2 \text{to } 5\left(\frac{m}{s}\right): \pm 0.7 \left(\frac{m}{s}\right)$ $5 \text{ to } 40 \left(\frac{m}{s}\right):$ $\pm 0.5 \% \text{ of reading}$ $\pm 0.3 \left(\frac{m}{s}\right)$	سرعتسنج KIMO 120Mp
±0.014%	±12.5 (Pa)	سنسورهای فشار ۱۲/۵ و ۲۵ میلی بار

۵- فرآيند آزمون

اندازه گیری فشار و سرعت در ورود با نصب لوله پیتوت در مرکز مقطع ورودی سکوی کسکید صورت رفته است. نصب لوله پیتوت در این محل کمترین اثر بر روی جریان عبوری از روی ایرفویل مورد بررسی را خواهد داشت و برای اندازه گیری فشار پایین دست ردیف پره از ریک فشار که در فاصله دو وتر از انتهای پره نصب می شود، استفاده شده است. ریک فشار به طور قائم در وسط گذرگاه مقطع آزمایش قرار گرفته و جهت قرارگیری لولههای اندازه گیری همواره در موازات لبه انتهایی ایرفویل است. خروجی این ابزارها با استفاده از شلنگهایی به قطر ۴ میلی متر به سنسورهای فشار وصل شده و دادههای خروجی از جعبه این پارامترهای کنترلی فن تونل باد از طریق مبدل بر این، پارامترهای کنترلی فن تونل باد از طریق مبدل تنظیم زاویه نصب پرهها با استفاده از نوار مدرج نصب شده

روی مقطع آزمایش انجام میشود و برای تنظیم زاویه قرارگیری مقطع در جریان از تراز بادقت ۰/۰۱ درجه استفاده شده است. شکل ۱۱ نمایی از سکوی آزمون به همراه منبع تغذیه تولید پلاسما و شکل ۱۲ دیاگرام چیدمان آزمایش را نمایش میدهد.

شکل (۱۱): نمایی از سکوی آزمون بههمراه منبع تغذیه تولید پلاسما

پس از روشن شدن فن و رسیدن به سرعتهای موردنظر و تأمل برای پایدار شدن جریان که در این مطالعه به ترتیب سرعتهای ۲۰،۱۰ و ۳۰ متر بر ثانیه، با استفاده از نـرمافـزار داده برداری پرسرعت و بـا تنظـیم فرکـانس داده بـرداری و زمان آن به ذخیرهسازی دادههای خروجی سنسورهای فشار پرداخته شده است. لازم به ذکر است کـه داده بـرداری بـا فرکانس ۱ کیلوهرتز و در بازه زمانی ۱۰ ثانیه صورت گرفتـه است. تمام آزمون ها با حضور عملگر پلاسما در فرکانس ۶ و ۸ کیلـوهرتز و در دو ولتـاژ ۸ کیلوولـت و ۱۲ کیلوولـت انجامگرفته است.

هندسه مورداستفاده به همراه ابعاد گذاری در شکل ۱۳ (به صورت شماتیک) و در شکل ۱۴ نمای واقعی عملگر پلاسما DBD نشان داده شده است. الکترودها از جنس مس و

عایق از جنس کپتون می باشد. لازم بذکر است، هندسه موردنظر از مطالعات تجربی دبیاسی و همکاران [۱۳] انتخاب شده است که نسبت به سایر تحقیقات عملگر پلاسما، در گستره مناسبی از ولتاژ، عملگر پلاسما را مورد بررسی قرار دادهاند.

شکل (۱۳): شماتیک هندسه DBD به همراه ابعادگذاری

شکل(۱۴): نمای واقعی عملگر DBD مورداستفاده موقعیت مکانی نصب عملگرهای پلاسما، نقش به سزایی در میزان کنترل جریان خواهد داشت؛ به همین منظور، موقعیتهای مختلف قرارگیری عملگر پلاسما بر روی کسکید کمپرسور موردمطالعه قرار گرفته است. در جدول ۶ این موقعیتها همراه با محل قرارگیری مشخص شده است. موقعیتهای معرفی شده در این جدول، محل بیشترین نیروی القایی ناشی از عملگرهای پلاسما، یعنی انتهای الکترود در معرض قرار گرفته را نشان میدهد که در شکل الکترود در معرض قرار گرفته را نشان میدهد که در شکل مکش پره نمایش دادهشده است.

جدول (۶): موقعیت نصب الکترودهای عملگر پلاسما

موقعیت قرارگیری (درصد طول وتر)	شماره
٣٠	١
۵۰	٢
١	٣

شکل (۱۵): نمایی از نحوهقرار گیری عملگرپلاسما بر روی پره

۶- بحث و تحليل نتايج

در این بخش، به بررسی تأثیر افت فشار کل برحسب تغییرات سرعت در دو حالت با و بودن عملگر پلاسما با درصد مکشهای مختلف مکش لایهمرزی پرداخته شده است. در شکل ۱۶، به مقایسه تغییرات افت فشار کل در دو حالت بدون عملگر پلاسما و بدون مکش جریان و با عملگر پلاسما در دو فرکانس ۶ و ۸ کیلوهرتز و ولتاژهای ۸ و ۱۲ کیلوولت نشانداده شده است. همان طور که مشاهده می شود، در سرعتهای پایین (کمتر از ۲۰ متر بر ثانیه)، افت فشار کل در حالت با عملگر پلاسما کمتر از حالت بدون عملگر پلاسما است. مثلاً در سرعت ۱۰ متر بر ثانیه، افت فشار کل در حالت با عملگر پلاسما با ولتاژ ۱۲ کیلوولت و فرکانس ۸ کیلوهرتز، ۱۹/۱ درصد کمتر از حالت بدون عملگر پلاسما است و این بدان معناست که میزان افت فشار کل در حالت با عملگر پلاسما به دلیل نیروی پلاسما که منجر به تولید جت جریان(باد یونی) در راستای سطح می شود، کمتر شده است.

در شکل ۱۷، به بررسی میزان افت فشار کل برحسب سرعت جریان سیال با درصد مکشهای مختلف پرداخته شده است. لازم بذکر است که استفاده از روش مکش نیز منجر به بهبود عملکرد کسکید می شود. همچنین، محل مکش در جلوی پره میانی کسکید و در هر دوطرف لبههای دیواره پره میانی صورت گرفت. همان طور که در شکل ۱۷ مشخص است، با افزایش سرعت جریان، میـزان تـأثیر روش مکش بر میزان افت فشار کل کاهش یافته است. مکش لایهمرزی نیز در سرعتهای پایین باعث کاهش میزان افت فشار کل شده است. مثلاً در سرعت ۱۰ متر بر ثانیه افت فشار کل در حالت با مکش ۱۰۰ درصد لایهمرزی نسبت به حالت بدون مکش لایهمرزی، ۱۴درصد کمتر شده است. این موضوع را شاید بتوان به ضخیمتر بودن لایهمرزی در سرعت پایین تر مربوط دانست. در واقع با مکش لایهمرزی که یکلایه کمانرژی با افتهای زیاد در جریان است، جریان پر انرژی تر می شود و میزان افت فشار کل کم یا راندمان کل

زیاد میشود. اما در حالت بدونمکش، میزان افت مخصوصاً در سرعتهای پایین، بیشتر است.

از مقایسه دو شکل ۱۶ و ۱۷، نکته بسیار مهم به کارایی عملگر پلاسما در سرعت ۳۰ متر بر ثانیه نسبت به مکش لایهمرزی در این سرعت مربوط میشود. مکش لایهمرزی در سرعت ۳۰ متر بر ثانیه ۵ درصد منجر به کاهش افت فشار کل می شود و در مقابل، عملگر پلاسما در همین سرعت، ۸ درصد باعث كاهش افت فشار كل مى شود. درنتيجه مى توان گفت در صورت استفاده ترکیبی از مکش و عملگر پلاسما، در سرعت ۳۰ متر بر ثانیه، میزان کاهش افت فشار کل در حدود ۷ درصد میباشد. زیرا علی رغم برهم نهی میزان مومنتم انتقالی ناشی از پلاسما، بخشی از اثرات مکش لایهمرزی را از بین برده و میتواند نتیجه منفی داشته باشد. درواقع، مکش یا حذف لایهمرزی و همچنین صرف مکش به جریان شتاب میدهد و سرعت آن را بالاتر میبرد. این موضوع به وضوح در هنگام روشن کردن فن مکش بر روی دستگاه سرعتسنج KIMO 120 MP که به لوله پیتوت قرار گرفته در قسمت ورودی مقطع تست وصل شده بود، منعكس مىشد.

در شکلهای ۱۸ تا ۲۱ به بررسی و مقایسه میزان افت فشار کل برحسب سرعت جریان سیال در دو حالت با و بدون عملگر پلاسما با میزان مکش ۲۵، ۵۰، ۷۵ و ۱۰۰ درصد پرداخته شده است، که برای سرعت ۱۰ متر بر ثانیه کاهش افت فشار کل به ترتیب، ۱۳/۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۷ است. این تاثیرات بدین گونه تحلیل میشود که در صورت استفاده از عملگر پلاسما، میزان ولتاژ ۸ و ۱۲ کیلوولت و میزان فرکانس ۶ و ۸ کیلوهرتز در نظر گرفته شده است. همان گونه که در شکل های ۱۸ تا ۲۱ ملاحظه می شود، عملکرد زنجیره کمپرسور در استفاده عملگر پلاسما و مکش لايەمرزى بەصورت ھمزمان نسبت به مكش لايەمرزى به صورت تنها بهتر می شود، اما نسبت به عملگر پلاسما به صورت تنها، تأثیر کمتری در عملکرد خواهد داشت. این موضوع به این علت است که اثرات تزریق مومنتوم به لایهمرزی توسط مکش لایهمرزی در تمامی طول پره خواهد بود، اما عملگر پلاسما در لبه انتهایی پره مورداستفاده قرار گرفته و در به کار گیری همزمان مکش لایهمرزی و عملگر يلاسما ممكن است على رغم برهمنهي ميزان مومنتم انتقالي بخشی از اثرات مکش لایهمرزی را از بین برده و نتیجه منفی داشته باشد. در همه موارد، با افزایش سرعت جریان سيال، ميزان تاثير گذاري عملگر پلاسما كاهش مي يابد.

با پلاسما و ۲۵٪ مکش لایهمرزی در سرعتهای مختلف

شکل (۱۹): مقایسه افت فشار کل در حالتهای بدون پلاسما و با پلاسما و ۵۰٪ مکش لایهمرزی در سرعتهای مختلف

x_pA=30 x_pA=50 x_pA=100 شکل (۲۳): نمای واقعی تشکیل نیروی القایی عملگر پلاسما در موقعیتهای مختلف قرارگیری بر روی پره

حفظ حجم بالایی از تخلیه الکتریکی بدون ایجاد پدیده قوس الکتریکی، یکی از مهمترین مشخصه های استفاده از عملگر پلاسما بهعنوان ابزاری برای کنترل جریان است. تخلیه الکتریکی پس از اعمال ولتاژ به دو سر الکترودهای عملگر پلاسما آغازشده و با یونیزه نمودن و سپس برخورد ذرات باردار با هوا، موجب انتقال مؤمنتم می شود. نتایج بهدست آمده نشان میدهد که افزایش ولتاژ اعمالی به دو سر الكترودها، افزایش نیروی القایی را به همراه خواهد داشت. بهمنظور بررسی این شرایط بر عملکرد کسکید کمپرسور، ضریب افت فشار کل در ولتاژهای مختلف در شکل ۱۶ نمایشدادهشده است. همان گونه که مشاهده میشود، در ولتاژهای پایین، به علت کاهش نیروی القایی، مؤمنتم سیال در مقایسه با مؤمنتم انتقالی بسیار بالا بوده و تغییرات چندان قابل ملاحظه نمى باشند. به تدريج، با افزايش ولتاژ و افزایش توانی نیروی القایی، بهبود عملکرد کسکید کمپرسور با سرعت بالاتری صورت می گیرد. مثلاً در سرعت ۱۰ متر بر ثانیه، ولتاژ ۸ کیلوولت و فرکانس ۶ کیلوهرتز حدوداً ۱/۶ درصد باعث كاهش افت فشار كل مى شود و با افزايش ولتاژ به ۱۲ کیلوولت و فرکانس ۶ کیلوهر تز حدوداً ۵ درصد باعث کاهش میزان افت فشار کل میشود.

۷- نتیجهگیری

در تحقیق حاضر، ابتدا با بررسی تحقیقات انجامشده در مورد آزمون مکش لایهمرزی، عملگر پلاسما و مفاهیم

مختلف در مورد کمپرسور و سکوی آزمون کسکید خطی، دیدگاه جدیدی جهت استفاده از عملگر پلاسما جهت کنترل جریان کسکید کمپرسور در سرعتهای مادون صوت تبیین شد و تأثیر استفاده از عملگر پلاسما و آزمون مکش لایهمرزی جهت کاهش افت فشار کل کسکید مورد تحقیق و بررسی قرار گرفت و تأثیر هر دو روش به طور جداگانه و با یکدیگر مقایسه شد. همچنین، تأثیر عملگر پلاسما در موقعیت، ولتاژ، فرکانس و سرعتهای مختلف، و همچنین تأثیر مکش لایهمرزی در میزان مکشهای مختلف، به صورت جداگانه و همزمان بر روی پارامتر افت فشار کل پره بررسی و نتایج حاصل از آن، مورد تحلیل قرار گرفت. مهم ترین نتایج به دست آمده به شرح ذیل می باشد.

- کارایی عملگر پلاسما در کنترل جریان، در سرعت پایین، بیشتر است؛ بهطوریکه در سرعت ۱۰ متر بر ثانیه با ولتاژ ۱۰ کیلوولت و فرکانس ۸ کیلوهرتز، ۱۹/۱ درصد منجر به کاهش افت فشار کل شده است، در حالی با همین میزان ولتاژ و فرکانس، میزان کاهش افت فشار در سرعتهای بالاتر کاهش مییابد.
- این ارزیابی تجربی نشان میدهد که سیستم مکش لایهمرزی میتواند افت فشار کل را تغییر دهد. در واقع با حذف جریان کمانرژی از سیستم میتواند افتهای کسکید را مخصوصاً در سرعتهای پایین کاهش دهد، بهطوری که در سرعت ۱۰ متر بر ثانیه تا ۱۴ درصد میتواند افت فشار کل را کاهش دهد.
- افزایش توان عملکرد عملگر پلاسما در استفاده از آن بهمنظور بهبود کارایی ردیف پره کمپرسور، با افزایش ولتاژ اعمالی افزایش مییابد.
- استفاده از عملگر پلاسما در موقعیت ۳۰ درصد طول وتر، بهترین عملکرد را نسبت به سایر موقعیتها در بهبود کارایی کسکید کمپرسور دارد؛ بنابراین میتوان نتیجه گرفت که قرارگیری عملگر در لبه حمله و قبل از محل جدایش میتواند میزان عملکرد آن را بهبود بخشد.
 - ۸- فهرست علائم و اختصارات

درصد از طول وتر پره x_pA

compressor cascade using various arrangement of plasma actuator. Journal of Electrostatics. 2021; 112:103580. https://doi.org/10.1016/j.elstat.2021.103580

- Setoudeh M, Khoshkhoo R. Investigation of the Effect of DBD Plasma Actuator Location on Flow Control on Cascade of Axial Compressor. Journal of Aeronautical Engineering. 2022; 24(1):57-69. https://doi.org/10.22034/joae.2022.316310.1073
- Wang Y, Zhang H,Wu Y, Li Y, Zhu Y. Superonic compressor cascade flow control using plasma actuation at low Reynolds number. Journal of Physics of Fluids, 2022; 34:027105. https://doi.org/10.1063/5.0081685
- Wang Y, Zhang H, Wu Y, Li Y, Zhu Y. Compressor Airfoil separation control using nanosecond plasma actuation at low Reynolds number. AIAA Journal, 2022; 60(2):1171-1185. https://doi.org/10.2514/1.J060666
- Vaziri, M. A. Fahimi, N. Masoudi-Rad, H., Ghadak, M. Numerical Investigation of Effects of Plasma Actuator Placement on Aerodynamic Parameters of NACA 0012 Airfoil. Fluid Mechanics & Aerodynamics, 2023; 12(1):69-78 (In Persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.23223278.1402.12. 1.6.5
- Ameri, E. Design and construction of a system to prevent boundary layer growth in a linear chain test platform. Master'sthesis, Advisor: Broumand, Amirkabir University of Technology Department of Aerospace Engineering, 2017 (In persian).
- 13. Dediasi M. Jiun-Ming L. Experimental study of a DBD plasma driven channel flow. 49th AIAA Aerospace Science Meeting including the new horizons forum and Aerospace Exposition, 2011, Florid.

https://doi.org/10.2514/6.2011-9

- Seyed Shams Taleghani A, Shadaram A, Mirzaei M. Experimental study of active flow control by plasma actuator to placement of the stall angle of a NACA0012 airfoil. Journal of Fluid Mechanics and Aerodynamics. 2012; 1:1. (In Persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.23223278.1402.12. 1.6.5
- Li G, Xu Y, Yang L, Du W, Zhu J, Nie C. Low speed axial compressor stall margin improvement by unsteady plasma actuation. Journal of Thermal Science. 2014; 23:114-9. https://doi.org/10.1007/s11630-014-0684-8
- Saddoughi S, Bennett G, Boespflug M, Puterbaugh SL, Wadia AR. Experimental investigation of tip clearance flow in a transonic compressor with and without plasma actuators. Journal of Turbomachinery. 2015; 137(4):041008. https://doi.org/10.1115/1.4028444
- Ashrafi F, Michaud M, Duc Vo H. Delay of rotating stall in compressors using plasma actuators. Journal of Turbomachinery. 2016; 138(9):091009. https://doi.org/10.1115/1.4032840
- Lu H. W, Guo S, Huang Y, Wang H, Zhong J. Flow control in linear compressor cascade by inclusion of suction side dimples at varying locations. SAGE, Journal of Power and Energy, 2017; 232(6):706-721. https://doi.org/10.1177/0957650917752276
- Kadivar A, Amanifard N, Mohaddes Deylami H. Numerical investigation of flow separation control in an axial compressor cascade by plasma actuation. Iranian Journal of Mechanical Engineering Transactions of ISME. 2019; 20(4):182-209. https://dorl.net/dor/20.1001.1.25384775.1397.20. 4.9.3
- 7. Kadivar A, Amanifard N, Deylami HM, Dolati F. Flow separation control in an axial

۹- مراجع